Jaargang 34 • nr. 3 • September 2026

HET DORP WADDINXVEEN

UITGAVE VAN HET HISTORISCH GENOOTSCHAP WADDINXVEEN

BOEREN EN BURGERS VAN DE RAND (1)

WADDINXVEEN OP DE PENNING, DE BERNHARDMUNT

SPOREN UIT DE ZUIDPLASPOLDER

DE KRUISKERK HONDERD JAAR

HGW_3-2026.indd 1 30-08-26 12:51

Vrienden van het
Historisch Genootschap Waddinxveen

Visser en Wijtman
ARCHITEKTEN

deVlaam
Vlaambachtelijke banketbakkerij

van vliet bedrijven

BAAN
DESIGNED TO ENJOY!

topos
architectuur & bouwkunde

ABS autoherstel Glasbeek Waddinxveen

BREMMER
WADDINXVEEN

Broer
Bakkerijgrondstoffen

Doeleman
Logistiek

CLUB DEN EDEL
FITNESS FOR BODY&MIND

GOUWESTAD
FINANCIELE DIENSTEN

HART VAN HOLLAND
WADDINXVEEN | ZUIDPLAS

HEEMSKERK
INSTALLATIETECHNIEK

praktijkJoosten

K.DE JONG
AANNEMERSBEDRIJF

B.V. Machine- en Apparatenfabriek
VANDERLOO WADDINXVEEN

VAN DER MEULEN
KOCK & UBACHS
NOTARISSEN

van der linde
VOOR WONEN EN SLAPEN
www.vanderlinde-waddinxveen.nl

MindTuning
Pieter Tuijtens

van noort

novosan

de Rooij
Groothandel in levensmiddelen

PADDLE'S
SHARING RESTAURANT

JOB'S
BAR & EETCAFE
DE POINT
SINDS 1977

COLOFON

Historisch Genootschap Waddinxveen

Bestuur
Voorzitter:
H.C.J. de Bas
voorzitter@hgwaddinxveen.nl
Secretaris:
P. Benders-Los
Jan van Bijnenpad 12
2742 WN Waddinxveen
secretaris@hgwaddinxveen.nl
Penningmeester:
A.G.M. Weijermars
Noordeinde 144
2742 WH Waddinxveen
penningmeester@
hgwaddinxveen.nl

Bankrelatie
Rabobank Waddinxveen
NL72RABO0366801155

Website
www.hgwaddinxveen.nl

Kamer van Koophandel
Nr. 40465737

Ereleden
H. Smid
H.H. Brinks-Offers
C.J.Th. de Jong-Steenland
A. Broer

Het Dorp Waddinxveen
'Het dorp Waddinxveen' is een uitgave van het Historisch Genootschap Waddinxveen, opgericht 20 april 1993.

Redactie
P.K. Smit, C. Verlooij, D.J. Thuis, A.G.M. Weijermars, V.Th.M. Klok
redactie@hgwaddinxveen.nl

Losse nummers EUR 5,00

Vormgeving
Artbusiness

Drukwerk
De Groot Drukkerij

Verspreiding kwartaalblad
H. Olie
0182-611513
distributie@hgwaddinxveen.nl

ISSN nummer
0929-3051

Oplage
750 stuks

Afbeelding voorzijde:
Een aantal door Guus Bras gevonden speelgoedvoorwerpen. Bron: Guus Bras.

INHOUD

5 Boeren en burgers van de rand (1)
Een ontmoeting met bewoners van de zuidpunt van Waddinxveen uit de periode 1930-1980

11 Waddinxveen op de penning
De Bernhardmunt

15 Sporen uit de Zuidplaspolder
Speelgoed uit de jaren 1500-1725

17 De Kruiskerk honderd jaar

Redactioneel

Het verheugt de overige redactieleden dat Vincent Klok de redactie gaat versterken. Vincent woont sinds 1980 in Waddinxveen en is in het verlengde van zijn hbo-opleiding aan wat vroeger de Verkeersacademie heette, werkzaam geweest in het openbaar vervoer (West-Nederland, later Connexxion). Als hobby heeft hij onder meer geschiedenis en genealogie. Hij interviewde voor een vorige editie Karel van Soest.
In deze editie krijgt de zuidrand van Waddinxveen extra aandacht. Kees Janse, Waddinxvener sinds 1991, wonend aan die zuidrand, gaat verslag doen van zijn ontmoetingen met bewoners van de zuidpunt van Waddinxveen uit de periode 1930-1980. Kees is een onderwijsman die niet alleen directeur van een basisschool is geweest maar zijn capaciteiten op onderwijsgebied ook heeft ingezet in het Centrale Bergland van Irian Jaya, het vroegere Nieuw-Guinea. Later verschoof zijn aandacht naar de theologische kadervorming.
Gerard Breugem besteedt in de tweede bijdrage aandacht aan de Bernhardmunt en -penning die door de Stichting Nationale Feestdagen Waddinxveen in 2005 werden uitgegeven. Het is tevens de laatste uit een reeks van drie bevrijdingsmunten.
De zuidrand van Waddinxveen is ook het gebied waar Guus Bras zijn archeologische vondsten deed. In de derde bijdrage van deze editie toont hij ons exemplaren van speelgoed uit de jaren 1500-1725 en kunnen we lezen over de verschillende spelvormen uit die tijd.
De laatste bijdrage gaat over de geschiedenis van de Kruiskerk die inmiddels meer dan honderd jaar in gebruik is. Wiebrand Dijksterhuis vertelt het verhaal.

De redactie wenst u veel leesplezier.

HGW_3-2026.indd 3 07-09-26 21:38

DE ROMPH
Opticiens

Brillen · Lenzen · Oogzorg

Koningin Wilhelminaplein 2, Waddinxveen
www.deromphopticiens.nl, tel. 0182-611004

ROBERT DEN HAAG

WINKELCENTRUM GOUWEPLEIN, WADDINXVEEN

BOONSTOPPEL
TRUCKSERVICE
Coenecoop 68 2741 PD Waddinxveen
T 0182 62 21 60

Foto; manschappenwagen Brandweer Waddinxveen 1951 geheel door Boonstoppel medewerkers gerestaureerd.

Boeren en burgers van de rand (1)

Een ontmoeting met bewoners van de zuidpunt van Waddinxveen uit de periode 1930-1980

De geschiedenis van Waddinxveen lijkt soms te draaien om wat er gebeurde in het Oude Dorp, de Kerkweg en het gebied bij de brug over de Gouwe. Maar Waddinxveen is en was veel groter. In een serie artikelen maken we kennis met bewoners van de zuidpunt van Waddinxveen tussen1930 en 1980.

Kaartje bij serie "Boeren en burgers van de rand". Gedeelte van de Zuidelijke Dwarsweg, nu Zuidelijke Rondweg (Kadaster 1970).

Kees Janse

In die periode 1930-1980 woonden aan de Zuidelijke Dwarsweg o.a. de families Hoogendoorn, Oskam, Sluijs, Visser, Van der Spek. We bezoeken hen en vereren ook het Akkeroord-zijstraatje met een bezoek. Daarna volgen we de Zuidelijke Dwarsweg tot we bij de kruising met de Middelweg/Bredeweg komen.

Dit eerste artikel begint bij de kruising van de Kanaaldijk met de Zuidelijke Rondweg, waar nu een rotonde en een vaste brug over het Kanaal naar de Kouwe Hoek liggen. Het verschil tussen de wereld van toen en de wereld van nu kan niet beter geïllustreerd worden dan door het fotootje van Joyce en Linda Gorissen. Ze wonen aan de Dwarsweg. Vader Cor heeft hen erop uitgestuurd om bij boer Oskam wat strobalen te halen voor hun paarden. En met de kruiwagen met stro lopen ze gewoon midden op de Dwarsweg. Dat kon zelfs nog in de jaren 80.

Het huis met de gebroken kap: de familie Hoogendoorn

Als je zo'n driekwart eeuw geleden van het dorp naar de Zuidelijke Dwarsweg moest, had je echt het idee dat je de polder inging. Je liep een eind over de Kanaaldijk en dan bij de eerste kruising naar rechts. Daar begon de Zuidelijke Dwarsweg.

Op dat hoekje, op nummer 1, staat in die tijd de woning van Hermanus en Lena Hoogendoorn. Het huis heeft een gebroken kap. Zo zijn er in de jaren twintig en dertig veel gebouwd. Dat geeft wat extra ruimte op de bovenverdieping. Er is nog een flink stuk grond naast het huis waarop Hermanus, meestal Maan genoemd, twee Romneyloodsen gezet heeft. Dat zijn van die halfronde loodsen die nog dateren uit de Tweede Wereldoorlog. Hij gebruikt ze als garage voor zijn vrachtwagen en voor de opslag van hooi en stro. In het begin vervoert

Joyce (l.) en Linda Gorissen lopen met een kruiwagen met stro midden op de Zuidelijke Dwarsweg. Op de achtergrond de ophaalbrug over het Kanaal. Rechts het Akkeroordstraatje. Ongeveer 1983. Bron: familiearchief.

hij vooral vee, maar later rijdt hij van alles en nog wat. In het gezin van Herman en Lena worden drie kinderen geboren: Huug, Corrie en Hans.

De jeugdjaren van Huug Hoogendoorn

In maart 2026 zoek ik Huug (91) en zijn vrouw Friede op. Ze wonen in een geriefelijk appartement aan de Meteorenweg. Kenners van oud-Waddinxveen hebben me gezegd: "Als je wat van Zuid-Waddinxveen wilt weten, moet je maar eens gaan praten met Huug. Die is daar geboren en getogen." Dat is niets te veel gezegd. Huug en Friede leveren in woord en beeld een schat aan informatie. Stapels fotoalbums moeten doorgebladerd worden.
Huugs geboortejaar is 1934. Waddinxveen is dan nog echt een dorp. Het aantal inwoners schommelt om de achtduizend. In zijn geboortejaar wordt de spoorlijn Gouda - Alphen aan den Rijn in gebruik genomen. De spoorwegovergang in de Dwarsweg is net voorbij de boerderij van Daan Heijboer.
Huug vertelt dat in zijn jeugd bij Het Kanaal (vlak bij de huidige rotonde) een soort minipontje lag. Je moest het bootje zelf aan een kabel naar de overkant trekken. Huug noemt dit bootje het pontje van de melkboer. Dat was Kees Cammeraat, die aan de overkant, aan de Zuidkade woonde. Later komt daar een ophaalbrug, want destijds was er af en toe nog wat scheepvaart op Het Kanaal, de ringvaart van de Zuidplaspolder. Het zijn turfschippers die hun lading brengen tot waar nu de Burgemeester Trooststraat is. Later voeren er ook schepen met grond. En al vanaf 1927 heeft Waddinxveen een heus zwembad, aangelegd in de Ringvaart.
In het tweede levensjaar van Huug komt de Hefbrug over de Gouwe in het dorp gereed. Als Huug leerplichtig wordt, maakt hij dagelijks de gang naar de School met de Bijbel achter de Brugkerk. Daar gaat het gezin ook 's zondags naar de kerk. Bekende namen van predikanten borrelen naar boven: ds. Leen Vroegindeweij en ds. Verwelius. De laatste heeft zelfs twee keer in Waddinxveen gestaan.

Onderduiken bij de buren

Tijdens de Tweede Wereldoorlog wordt vader Herman opgeroepen voor de *Arbeitseinsatz*, in Duitsland. Hij ziet dat niet zitten en duikt onder, wonderlijk genoeg: bij de buren, de familie Oskam. Hij helpt daar op de boerderij en de nachten brengt hij door op de zolder, boven de koeien. Vooral het laatste oorlogsjaar is het een spannende tijd want bijna dagelijks vliegen de bommenwerpers van de geallieerden over en vaak hebben ze het voorzien op Rijksweg 12 en de viaducten. Dat is best dichtbij en lang niet alle bommen vallen op de goede plaats.
In zijn jonge jaren rijdt Huug ook wel op de veewagen van vader. Dan moet hij soms heel vroeg opstaan om de koeien bij het weiland op te halen, want om zeven uur moet hij al bij de veemarkt in Rotterdam zijn. Daar snel uitladen en dan vlug naar de paardenmarkt in Utrecht.
In 1955, Huug is dan 21 jaar oud, wordt de openbare weg in het dorp nog niet overal elektrisch verlicht. *Het Weekblad voor Waddinxveen* [1] laat weten: "De electrische verlichting breidt zich in onze gemeente gestadig uit. Nu is de Burgemeester Trooststraat aan de beurt geweest, en een acht-

[1] *Weekblad voor Waddinxveen, 15 juli 1955.*

Onherkenbaar veranderd

Wie anno 2026 van de rotonde bij de Kanaaldijk over de Zuidelijke Rondweg naar de Beijerincklaan rijdt, kan zich maar moeilijk voorstellen hoe dit gebied er zo'n driekwart eeuw geleden uitzag. Het landschap is ingrijpend veranderd. Waar koeien graasden, is nu het bedrijventerrein Coenecoop en waar zich nu de autoboulevard bevindt, stonden boerderijen. De huidige Rondweg liep van de Kanaaldijk niet verder dan tot het spoor en ging daar over in wat nu nog de Zuidelijke Dwarsweg heet. De hele weg werd Zuidelijke Dwarsweg genoemd. Voor een deel behoorde dit gebied toen nog tot de gemeente Moordrecht.
Eigenlijk begonnen de veranderingen in het landschap al in de jaren 30 met de aanleg van de spoorlijn Gouda-Alphen aan den Rijn. En richting Gouda werd al gewerkt aan de eerste snelweg van Nederland, Rijksweg 12, later de A12 genoemd. En nog weer decennia later wordt het Gouwe-aquaduct aangelegd en de parallelstructuur van de A12 (de N 451) met de Amaliabrug over de Gouwe. En aan de andere kant van het spoor verrijst de Triangelwijk.

De Kanaaldijk en de Ringvaart van de Zuidplaspolder

In 1816 zet koning Willem I zijn handtekening onder het besluit om de enorme Zuidplas (ongeveer 4500 ha!), ooit ontstaan door intensieve veenwinning en gelegen tussen IJssel, Rotte en Gouwe, droog te maken. De hoofdverantwoordelijke wordt ir. Beijerinck. De eerste stap is de bouw van molens en de aanleg van een ringvaart en ringdijk (nu Het Kanaal en de Kanaaldijk). In 1838 beginnen dertig molens te draaien. Bij Waddinxveen staan er negen en tussen Moordrecht en Nieuwerkerk eenentwintig. In 1839 is de reuzenklus geklaard. Bekend is dat voor de hoofdinrichting van de Zuidplaspolder de lijn getrokken wordt tussen de kerktoren van Moordrecht en die van Moerkapelle. Haaks daarop worden de Dwarswegen aangelegd en weer haaks daarop later de Tochtwegen. Zo ontstaat de polder met z'n vaste patroon van verkaveling. De Noordelijke Dwarsweg, aangelegd in de richting van de (verdwenen) kerktoren aan de Kerkstraat-West, bij het oude kerkhof in Waddinxveen, krijgt later de naam Plasweg.

Het huis van Hermanus en Lena Hoogendoorn met de gebroken kap en de twee Romneyloodsen aan het begin van de Zuidelijke Dwarsweg.

tal booglampen geplaatst, zeer ten gerieve van de daar wonenden. Tegen deze verlichting steken de gaslantaarns aan de Kanaaldijk wel heel schriel af. Mogelijk verdwijnen deze ook nog wel eens."

Huug en Friede in een 'watersnoodhuis'

In 1958 trouwt Huug met Friede Verdoold. In ons gesprek zegt ze met nadruk: Friede en geen Frieda. Veel mensen zeggen het verkeerd. Het komt van Elfriede, een veelvoorkomende naam in Duitsland. Daar liggen ook de *roots* van haar moeder. Moeder Grossmann is ooit - lang voor de oorlog - met een groep Duitse meisjes naar Holland gekomen om werk te zoeken. En zo heeft ze Friede's vader leren kennen. Ze gaan in Moordrecht wonen. Friede: "Wat ben ik veel gepest op school omdat ik een Duitse moeder had."

Maar hoe kom je in die jaren van grote woningnood aan een huis? Als Huug voor een vrachtje in Zeeland moet zijn, ziet hij daar bij De Schelde een soort prefab houten huisje staan. Ze vertellen hem dat na de watersnood van '53 zulke houten huisjes een geschenk waren uit Zweden. Het blijkt dat dat zwarte huisje te koop is. Hij koopt het en vervoert het in onderdelen naar Waddinxveen. Schuin tegenover zijn ouderlijk huis heb je Akkeroord, een zijstraatje van de Dwarsweg waar ze van Maarten de Mik - voor een gulden in de week - een stukje grond huren waar het watersnoodhuisje weer opgebouwd wordt. Er is nog geen waterleiding. Af en toe gaat Huug met vier bussen van dertig liter, bij Oskam een karretje halen. Dan met het minipontje het kanaal over en naar melkboer Cammeraat. Die is ook leverancier van drinkwater.

Trouwfoto van Huug en Friede uit 1958. Bron: familiearchief.

Het Zeeuwse Watersnood-huisje aan Akkeroord. Bron: familiearchief.

Een eigen transportbedrijf

Het zit waarschijnlijk in de genen: Huug begint een eigen transportbedrijf. Voor 28 duizend gulden koopt hij een Scania bij Van Ieperen in Rotterdam. Een heel bedrag dat hij zelf niet kan ophoesten, maar de Rabobank wel. Een praatje aldaar met Wout Slob, zijn vader kende hem goed. En als Slob in de gaten krijgt dat Huug een zoon van Maan is, is de lening zo voor elkaar. Op de deur van de cabine komt: "Huug Hoogendoorn Transportbedrijf Waddinxveen Tel 01828-2037."
Huug vervoert van alles, bijvoorbeeld kisten met tabak die hij van Pakhuismeesteren in Rotterdam naar de Tabaks- en sigarenfabriek van Louis Dobbelman aan de Noordkade moet brengen. Daar werken honderden mensen. Later wordt dat het gebouw van de NKF, de Nederlandse Kabel Fabriek. Architectonisch is het gebouw de moeite waard. Vandaar dat het later één van de vijf officiële rijksmonumenten van Waddinxveen wordt.
Daarna werkt Huug een poosje voor Hooijmeijer uit Vlaardingen. Hij moet lange buizen voor de aanleg van een leidingstraat ophalen in Maassluis en die dan naar Tilburg en steeds zuidelijker brengen. Ten slotte tot bij de Franse grens. Hij koopt speciaal daarvoor een uitschuifbare oplegger. Dan volgt een lange periode bij Deltastaal in Zwijndrecht. Hij werkt hiervoor een poos samen met twee andere vervoerders, Zijderhand in Moerkapelle en Waddinxveen.
Veel vakantie heeft Huug niet. In de zomer nooit meer dan twee weken. Hij gaat dan altijd zeilen, dat is zijn grote hobby. Met een vriend die meubelmaker is, bouwt hij zelfs een eigen boot.

Vrachtauto van Huug Hogendoorn.

Een 'zilverpapierwoning' aan de Kanaaldijk

Na negen jaar wordt het toch tijd voor een wat grotere en degelijkere woning, ook al omdat er intussen al drie kinderen geboren zijn: Herman, Elfriede en Jolanda. Huug laat 'om de hoek' aan de Kanaaldijk een eenvoudige bungalow bouwen. Het is systeembouw, gestimuleerd door Bouwfonds Nederlandse Gemeenten. In heel Nederland zie je die huizen staan. Als de prefab binnenwanden gezet zijn, ziet het isolatiemateriaal er uit als zilverpapier,

De ‘zilverpapierwoning’ in aanbouw aan de Kanaaldijk. Bron: familiearchief.

vandaar dat deze huizen wel zilverpapierwoningen genoemd worden. Huug: “Een plaats zo dicht bij Het Kanaal was ook heel handig om de vrachtauto te wassen.”
Na zo’n twintig jaar Kanaaldijk koopt Huug een perceel grond op een steenworp afstand aan Akkeroord en laat daar een nieuw woonhuis met loods voor zijn vrachtwagen bouwen.
In de jaren die volgen neemt het verkeer toe en worden de plannen gerealiseerd om bij de kruising van de Kanaaldijk en de Zuidelijke Dwarsweg (Rondweg) een rotonde aan te leggen. En als dan ook de ontwikkeling van het Coenecoopterrein begint, is er maar weinig terug te vinden van wat er op de ‘Hoogendoornhoek’ gestaan heeft. Huug verwijst nog naar de hoge bomen naast de rotonde waar het fietspad naar beneden gaat. “Daar hebben we gewoond.”
Als Huug en Friede de seniorenleeftijd bereiken, verhuizen ze naar een appartement en gaan Huibert en Janet Oskam in hun huis wonen.
Nog een laatste vraag aan Huug: op oude kaartjes zie je steeds bij een paar boerderijen aan de Dwarsweg de naam *Time is Money* en *Repos Ailleurs* staan. Kan hij zich nog herinneren waar dat was? Huug haalt zijn schouders op. “Misschien is dat van voor mijn tijd”. **<**

[2] *Weekblad voor Waddinxveen, 25 november 1955.*

Aantal inwoners van Waddinxveen in het leven van Huug

Hoe ontwikkelt het inwoneraantal van Waddinxveen zich in het leven van Huug Hoogendoorn? Huug is geboren in 1934. Waddinxveen telt dan zo’n achtduizend inwoners. Een flink dorp. En dat is alweer het dubbele van rond de eeuwwisseling. Gaan we nog verder terug naar 1869 dan wonen er nog maar ruim 2100 mensen.
In 1955 brengt het Weekblad voor Waddinxveen[2] een artikel over de groei van Waddinxveen. “Er zijn concrete plannen om in Noord-Waddinxveen in het weidegebied van de Puttepolder wel 1000 woningen te gaan bouwen. Dit tegen de achtergrond dat het Sniep-kwartier (meestal de Bomenwijk genoemd), het eerste naoorlogse uitbreidingsplan, vrijwel volgebouwd is. De prognose is dat Waddinxveen in 1970 12.000 zielen zal tellen. Het dorp Waddinxveen van nu (1955) met zijn 9448 inwoners zal dan een kleine stad zijn met twaalf- tot vijftienduizend inwoners.” De prognose van twaalfduizend inwoners in 1970 zat er flink naast. Het waren er zesduizend meer. En nu, in 2026 zitten we boven de 35 duizend. In het leven van Huug voltrok zich dus een enorme groei. Van dorp naar bijna-stad. Of stadje met nog wat dorpsallures?

HGW_3-2026.indd 9 30-08-26 12:52

CAMMERAAT
BOUW

Cammeraat werkt aan zeer gevarieerde bouwopdrachten - van nieuwbouw en verbouw tot grondige renovatie sinds 1987

Uw wensen en woongenot centraal stellen, dat is ons uitgangspunt.

WADDINXVEEN / (0182) 619 051 / INFO@CAMMERAATBOUW.NL
ZEKER MET BOUWGARANT / CAMMERAATBOUW.NL

1937
WIELAARD
FIETSEN
Waddinxveen ~ Sinds 1937

Dorpstraat 24-28
2742 AJ Waddinxveen
tel. 0182-612009
www.wielaardfietsen.nl

EEN NIEUW BOEK OVER WADDINXVEEN

Ruud Groot schreef het boek Waddinxveen in 25 verhalen.

Dit boek is voor iedereen die Waddinxveen kent of wil leren kennen. Aan de hand van 25 feiten en verhalen ziet u hoe ons dorp is geworden tot de fijne gemeente die het nu is. Het laat u terugkijken in de tijd, maar niet zonder oog voor het springlevende heden.

VERKOOPPRIJS: €22,50

Burger boekhandel thuiskantoor
altijd de juiste keuze
Dorpstraat 39 Waddinxveen 0182-612298
Online winkelen: www.boekhandelburger.nl

Met liefde gebakken
Markus
STROOPWAFELS

Ontdek onze Stroopwafelmuur!

Lange Tiendeweg 6, Gouda
Stationsplein 18, Gouda
Staringlaan 17A, Waddinxveen

Of kijk op **stroopwafels van markus.nl** voor jouw dichtstbijzijnde verkooppunt!

Waddinxveen op de penning

De Bernhardmunt

In 1995, vijftig jaar na de Bevrijding, werd de *Stichting Nationale Feestdagen Waddinxveen* (SNFW) opgericht. Deze Stichting organiseerde tussen 1995 en 2005 drie geldwervingsacties, onder meer door het uitgeven van speciaal geslagen munten die door de lokale middenstand werden verkocht en tijdelijk als betaalmiddel konden dienen. In dit derde en laatste artikel over de bevrijdingsmunten gaat het over de Bernhardmunt uit 2005.

De betaalmunt.

G.T. Breugem

In 2005 was het zestig jaar geleden dat Nederland werd bevrijd. In dat lustrumjaar werden in Waddinxveen diverse activiteiten georganiseerd om de Bevrijding te herdenken en te vieren. Een van de activiteiten was de uitgifte van een nieuwe munt waarmee ook betaald kon worden bij de Waddinxveense middenstand. Het goede resultaat van vorige muntacties was voor bestuurslid G. (Gerard) den Dekker sr. aanleiding om al in oktober 2004 gesprekken te voeren met de *Ondernemersvereniging Waddinxveen* (OVW) over de uitgifte van een nieuwe munt. Toen Prins Bernhard in december 2004 overleed haalde het Waddinxveense initiatief de landelijke media en kwam er ook een landelijke Bernhardmunt die pas in september 2005 werd gelanceerd.

Ontwerp

Het Waddinxveense ontwerp van de voorzijde is gemaakt door Den Dekker sr. Hij was toen secretaris van SNFW. Het voorlopige ontwerp is vervolgens door de professionele medailleur D.J. (Dick) Hegeman verwerkt in het definitieve ontwerp. Voor de keerzijde van de penning is weer gebruik gemaakt van het bestaande ontwerp van het gemeentewapen van Waddinxveen uit 1983[1].
Op de voorzijde van de munt is een saluerende Prins Bernhard te zien. Hij staat voor veel mensen symbool voor de bevrijding van Nederland. De afbeelding is ontleend aan een foto van de prins toen hij voor het laatst het defilé in Wageningen afnam. Hoewel op de keerzijde van de munt bevrijdingsmunt is vermeld, ging deze munt als snel door het leven als *Bernhardpenning*.

Eerste muntslag

J. (Jan) Franssen, Commissaris van de Koningin in Zuid-Holland, sloeg op 14 april 2005 de eerste munt bij de Koninklijke Nederlandse Munt in de Domstad. Een groot aantal genodigden van SNFW was daarbij. Voor mevr. M. Pels-Bos en mevr. T. van Os-Marchand vormde hun aanwezigheid de prijs uit de loterij die als onderdeel van de jubileumactiviteiten was gehouden. Beide dames kregen ook een zilveren bewaarpenning.

Bewaarpenning

Behalve als betaalpenning zijn ook tweehonderdenvijftig zilveren bewaarpenningen geslagen. Die waren 38 mm i.p.v. de 30 mm van de betaalpenning. Met de grotere diameter kwam de afbeelding meer tot zijn recht.
Er zijn tweehonderd bewaarpenningen per paar ingelijst en voorzien van een genummerd echtheidscertificaat. Dat werd door de Commissaris van de Koningin Franssen, de burgemeester van Waddinxveen, H.C.J. (Henk) Roijers, de muntmeester van de KNM M.J. (Maarten) Brouwer en de voorzitters van SNFW A. (Bert) van Noort en de OVW H.C.J. (Henk) de Bas ondertekend.
Deze lijsten waren samen met de overige zilveren bewaarpenningen voor respectievelijk € 125,00 en € 37,50 via de website van SNFW te bestellen. Na de actieperiode waren alle lijsten en munten verkocht.

Bevrijdingsvuur

Traditiegetrouw ontsteekt in de nacht van 4 op

[1] *G.T. Breugem, Herdenkingsmunt 750 jaar Waddinxveen, Het dorp Waddinxveen, jaargang 27 editie 4; december 2019.*

Links: de eerste munt wordt geslagen, Commissaris van de Koningin Jan Franssen kijkt toe. Rechts: Commissaris van de Koningin Jan Franssen (li) controleert de eerste munt met Maarten Brouwer (muntmeester).

De bewaarpenning.

5 mei de burgemeester van Wageningen het Bevrijdingsvuur op het *5 Mei Plein* in Wageningen. Het Bevrijdingsvuur is hét symbool voor nationale eenheid en voor leven in vrede en vrijheid. Vanaf deze historische locatie vertrekken loopgroepen het land in om het vuur te verspreiden. De aankomst van het Bevrijdingsvuur in de eigen gemeente luidt de lokale 5 mei activiteiten in.
In de nacht van 4 op 5 mei 2005 was een delegatie uit Waddinxveen present bij hotel *De Wereld* in Wageningen om een fakkel van het Bevrijdingsvuur op te halen. Omdat Wageningen net als Waddinxveen prins Bernhard tot ereburger van de gemeente had benoemd, kreeg de Wageningse (waarnemend) burgemeester C.G.J. (Chris) Rutten uit handen van voorzitter Van Noort en bestuurslid F.J. (Frans) Bruijstens een echtheidscertificaat met twee zilveren Bernhardpenningen.
Het Bevrijdingsvuur is door een groepje wielrenners met hun begeleiders naar Waddinxveen gebracht.

Betaalpenning

Er zijn tussen 2 mei en 1 oktober 2005 5.555 Bernhardmunten in roulatie geweest waarmee bij de deelnemende Waddinxveense winkeliers betaald en gewisseld kon worden. Ook deze Bernhardmunt had een nominale waarde van € 5,00. Na de actieperiode waren circa 2.500 Bernhardmunten niet verkocht. Deze Bernhardmunten zijn in 2006 als restpartij verkocht aan derden.

En daarna?

SNFW heeft na 2005 geen nieuwe munten meer uitgegeven als tijdelijk betaalmiddel. Er bleek met name bij de Bernhardmunt een afnemend vertrouwen in de munt als tijdelijk betaalmiddel. Daar waar in 2003 nog bij vierenveertig winkels de Amaliamunten geaccepteerd werden, het aantal deelnemende winkels in 2005 was nog maar veertien. Het vertrouwen bij de ondernemers ontbrak in die munt als betaalmiddel. Een afnemende vraag bij het winkelend publiek door onder meer elektronisch betalen deed ook weinig goeds aan de actie.
De muntacties hebben Waddinxveen wel goed op de kaart gezet en voor de SNFW positieve financiële resultaten opgeleverd. Omdat van de winst meerdere evenementen zijn bekostigd ter bevordering van de sociale cohesie, deelde de hele Waddinxveense samenleving in de winst. <

Bronnen

Voor dit artikel is uitvoerig gebruik gemaakt van het archief van Stichting Nationale Feestdagen Waddinxveen en het digitale archief van de heer G. den Dekker sr.

Kenmerken	Bernhardmunt (betaalmunt)	Bernhardpenning (bewaarpenning)
Materiaal	Cupro-nickel	Zilver (925/1000)
Diameter (mm)	30,0	38,0
Dikte (mm)	1,9	2,3
Gewicht (g)	9,50	25,02
Oriëntatieslag	Munt	Medaille
Randafwerking	Kartel	Glad
Waarborgteken	-	Voorzijde
Nieuwprijs p.st.	€ 5,00	€ 37,50
Oplage	5.555	250

Sporen uit de Zuidplaspolder

Speelgoed uit de jaren 1500-1725

De auteur verrichtte samen met zijn vriend meer dan 35 jaar archeologisch onderzoek in Waddinxveen. Eerder[1] deed hij verslag van het onderzoek in het gebied waar ooit de *Suydeindse weg* liep. Daar vond hij een rijke verzameling munten uit de tijd waarin de weg nog niet was verzwolgen door het water van de Zuidplas. In deze bijdrage gaat het over speelgoed uit dezelfde tijd en hetzelfde gebied.

Boerenwoningen aan het water bij ochtendnevel, Paul Joseph Constantin Gabriël, 1838-1892. Zo zou een stukje Suydeindse weg voor de verdwijning onder water, eruit hebben kunnen zien.

Guus Bras

De maatschappij in de besproken periode was zeer kinderrijk. Vrouwen kregen vroeg kinderen en vaak ook veel, als de gezondheid dat toeliet. Anticonceptie zoals wij dat nu kennen, was natuurlijk nog niet bekend.
Vooral in de armere gezinnen waren de kinderen van groot belang voor het gezinsinkomen. Zodra ze daartoe in staat waren moesten kinderen aan het werk, zowel in het gezin als elders, vaak in het boerenbedrijf. Rechten hadden ze niet, onderwijs vormde in de meeste gevallen geen prioriteit.
De zware last die al vroeg op hun jonge schouders rustte, weerhield de kinderen niet van wat kinderen altijd doen: spelen. Geld om speelgoed te kopen, was er vaak niet, dus organiseerden ze hun eigen speelgoed.
Van het speelgoed van kinderen die aan de *Suydeindse weg* woonden, zijn meerdere resten gevonden. Die vondsten samen met de toelichting van het spel waarbij de vondsten gebruikt werden, vormen het onderwerp van deze bijdrage.

Bikkelen

Bikkelen is een oud behendigheidsspel. Om het te kunnen spelen had je vier bikkels en een balletje nodig. Bikkels waren vaak gewrichtsbeentjes, uit de hiel van een geit of schaap. Bikkels van lood, ijzer, koper, gepolijst steen of hout kwamen ook in aanmerking voor het spel.
De speler gooide met de rechterhand het balletje op en ving het na één keer stuiteren weer op. Tegelijkertijd gooide de speler de vier bikkels op de grond. De procedure balletje opgooien-stuiteren-vangen werd zo vaak herhaald dat alle bikkels met dezelfde kant omhoog lagen. Was dat gelukt, dan werden ze in de tijd tussen gooien en vangen van het balletje eerst weer een voor een opgepakt, daarna twee aan twee, vervolgens drie aan drie en ten slotte alle vier tegelijk. Als het balletje meer dan een keer stuiterde of als de speler mispakte, verkeerd draaide of zich vergiste in het aantal, was hij af en ging de beurt naar de volgende speler . Winnaar was de speler die het minst vaak het balletje hoefde op te gooien.

Kootspel

Een speelkoot is een teenkoot van een rund of varken. Via een gat dat in de koot werd geboord, kon het bot worden gevuld met gesmolten lood. Na het uitharden hadden de koten een goed werpgewicht. In het bot werd meestal een eigendomsmerk of een puntenwaarde gekrast.
De door ons gevonden botten werden aanvankelijk niet herkend als werpkoten. Wel vonden we het

De auteur.

[1] *Guus Bras, Sporen uit de Zuidplaspolder, Het dorp Waddinxveen, editie 3, jaargang 33, september 2025.*
[2] *https://www.zeeuwseankers.nl/*

Links: drie meisjes spelen op de stoep het bikkelspel, prent van Jan Luyken, 1712.
Rechts: door ons gevonden bikkels.

vreemd dat de metaaldetector reageerde op botresten, maar we gooiden ze toch maar weg. Toen we een keer een gevonden botje met ingekraste figuurtjes lieten zien aan een archeoloog uit Gouda, bleek dat we iets zeldzaams hadden gevonden, echte werpkoten.
Er kon op verschillende manieren met de koten worden gespeeld.
Kootbotjes werden tegen een muur geplaatst waarna een speler met een werpkoot moest proberen de geplaatste koten omver te werpen. Het kootspel was tussen 1600 en 1800 een geliefd jongensspel.
Bij een ander spel gooide men één of meerdere koten omhoog en keek hoe die weer op de grond terecht kwamen. Vooraf moest de uitslag geraden worden. Het was zo een echt gokspel dat al in de Romeinse legers werd gespeeld. Vals spelen lag op de loer, bijvoorbeeld door een koot aan één kant te verzwaren.
Er zijn elders ook veel speelkoten gevonden die aan één zijde vlak waren gemaakt. Waarschijnlijk werd hiermee een vorm van sjoelbakken gespeeld.

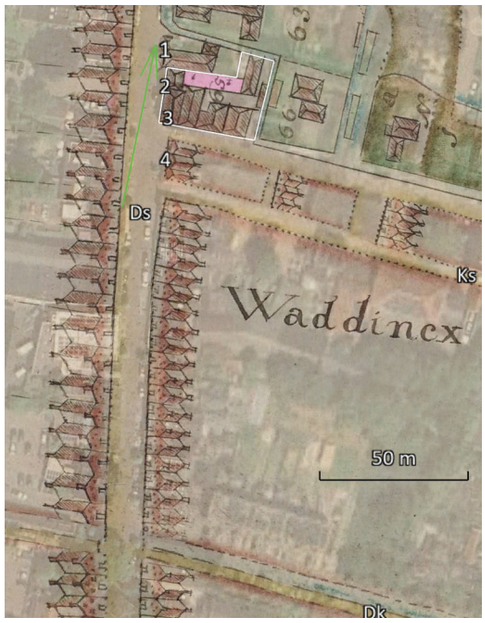
Links: door ons gevonden werpkoten.
Rechts: drie jongens zijn aan het koten. Harmen ter Borch, 1649.

Colven en Kolven[3]

Het belangrijkste onderscheid tussen *kolven* en *colven* is grofweg dat kolven binnen op een korte baan wordt gespeeld en colven in de buitenlucht op een groot speelveld (op ijs of land).
Het spel werd gespeeld tussen twee spelers of teams van spelers.
Bij *colven* moesten de spelers met de *colf* (houten stok met verzwaarde kop) een houten of met leer beklede bal in zo min mogelijk slagen richting een doel slaan. Dit gebeurde vanaf een 'tuitje' (een hoopje aarde of, als het kon, sneeuw). Het doel kon variëren. Soms was het een paal, soms een vast punt op afstand, soms een deur, boom, of steen.
Dan *kolven*. Dat werd gespeeld op een kolfbaan van twintig bij vijf meter waar een *voorpaal* en een *achterpaal* op staan. Iedere speler doet per beurt drie slagen. Het doel van de eerste slag vanaf de lijn waarop de voorpaal staat (uitklap) is de achterpaal. Lukt dat, dan moet de bal vanaf de cirkel rond de achterpaal via de achterpaal teruggeslagen worden naar de voorpaal (opklap). Is de achterpaal niet geraakt, dan moet de bal vanaf de plek waar de bal gestopt is, via de achterpaal naar de voorpaal geslagen worden. Met de derde klap moet de

[3] *https://www.geschiedenisvanzuidholland.nl/verhalen/verhalen/kolven-colven/*

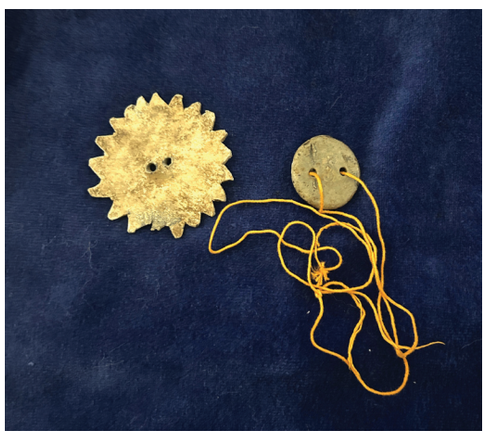

Links: Waddinxveen had vroeger twee kolfbanen. De afbeelding geeft een situatietekening van de Dorpstraat-Kerkweg. In roze is de ene kolfbaan gemarkeerd. De andere bevond zich aan de Kerkweg bij de brug over de Gouwe (vóór de bouw van de Hefbrug).
Rechts: door ons gevonden kolfsloffen.

speler de bal via de voorpaal zover mogelijk in het achterveld zien te krijgen (*eind-* of *trekslag*).

Overig speelgoed

De tot nu besproken vondsten behoren tot spelvormen met een wedstrijdelement waarbij meerdere spelers zijn betrokken. Maar er is ook individueel speelgoed gevonden.
Daar hoort bijvoorbeeld een *rammelaar* bij (helaas zonder de belletjes) waarvan het gebruik voor zich spreekt.
Het *snorrebot* vraagt wel om een toelichting. Vroeger was het een spelletje dat veel op school werd gedaan. Je had niet meer nodig dan een wollen draadje en een rond loden plaatje met twee gaatjes in het midden en inkepingen in de buitenrand. De draad werd door de twee gaatjes geregen en daarna werd het loden plaatje zo vaak rond gedraaid tot de draad zoveel mogelijk was opgewonden. Als je dan de draad strak aantrok, ging het loden plaatje terug draaien en hoorde je een zoemend, ofwel snorrend geluid. Omdat voor het loden plaatje oorspronkelijk een botje werd gebruikt, wordt het instrumentje wel snorrebot genoemd[4]. Later vervingen knoopjes het loden plaatje.

Links: door ons gevonden uitvoeringen van het snorrebot.
Rechts: door ons gevonden overblijfsel van een rammelaar en tollen.

Slot

Waddinxveen heeft weinig zichtbare historie van voor het ontstaan van de Zuidplas. Met de vondsten uit die tijd, wordt weer een klein stukje toegevoegd aan de zichtbare historie.<

[4] *https://www.erfgoedalkmaar.nl/nieuws/spelen-met-een-snorrebot/*

ANGELO'S COMPUTERSHOP

www.angelocomputers.nl -- Telefoon: 0182 616207

Abonnementen	Upgrade's	Telefoon Reparaties
Bij alle abonnementen horen diverse kortingen die het abonnement voordelig maken. Bij Angelo's Computershop is het mogelijk om een abonnement af te sluiten voor bijvoorbeeld **onbeperkt Hulp op afstand** maar ook voor compleet **onderhoud** van al uw computers.	**Is uw pc of laptop langzaam? Er zijn vaak diverse mogelijkheden om uw computer te "upgraden"** Geheugen, videokaart of SSD, zijn opties die te overwegen zijn. Per situatie bekijken we de mogelijkheden die het beste bij uw computer passen zodat de computer na de upgrade veel sneller is.	**Wij maken jouw telefoon eventueel terwijl je wacht. Neem van tevoren contact met ons op als u dit wenst.** Smartphone kapot? Dat is niet fijn! Bij Angelo's Computershop ben je aan het juiste adres voor telefoon reparaties.

Computer reparatie
Wij repareren uw computer vakkundig, wij beschikken over diverse middelen om uw computer te onderzoeken, hierdoor repareren wij snel, goed en goedkoop.

Hulp op afstand
Voor kleine problemen kunnen wij u vaak op afstand helpen tegen een klein tarief. Bel ons veer meer informatie of als u hulp nodig heeft.

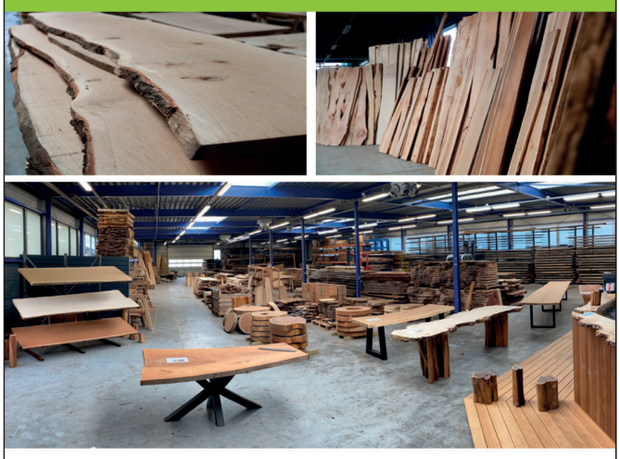

Laptop reparatie
Is uw laptop traag, gaat deze niet meer aan of is uw beeldscherm defect? Wij repareren bijna alles aan laptops en kunnen u bijna altijd helpen.

Virus verwijdering
Virussen zijn erg vervelend en kunnen soms ernstige schade aanrichten, wij kunnen alle virussen verwijderen.

BEZOEK ONZE SHOWROOM
VAN 1000M²

HOUT EXCLUSIEF

WADDINXVEEN **HOUTEXCLUSIEF.NL**
MAARTEN SCHOUTENSTRAAT 2 **0182-303490**
GEOPEND MA T/M VR 8.15 - 17.00 UUR

VOOR AL UW HOUTSPECIALS

SCHADE?
WIJ MAKEN HET GOED

Kies Glasbeek voor:

- Vakmanschap
- Maxi-service
- Prijs is prijs
- Verzekeringsafhandeling
- Vervangende auto
- Afslepen
- 4 Jaar garantie

ABS autoherstel | Glasbeek Waddinxveen

Noordkade 24
2741 EV Waddinxveen
T 0182 - 61 25 88
E info@absglasbeek.nl

FARROW & BALL F&B DORSET ENGLAND

Visser & zn.
Autolak — Behang — Gordijnen — Glas — Verf

Dorpstraat 80
2742 AK Waddinxveen
Tel. 0182-617596

www.visserenzn.nl
www.facebook.com/visserenzn

De Kruiskerk honderd jaar

De voormalige hervormde pastorie die dienst deed als gereformeerde kerk. Ten westen van de kerk de nieuwe pastorie waarvan de eerste steen op 5 december 1907 werd gelegd.

De Kruiskerk aan de Passage bestaat honderd jaar, een uitgelezen moment om aandacht te besteden aan de geschiedenis van het gebouw.

Wiebrand Dijksterhuis

De Kruiskerk is gebouwd als gereformeerde kerk. Dit Waddinxveense kerkgenootschap ontstond in 1866 als de *Christelijke Afgescheidene Gereformeerde Gemeente*.[1] In 1869 werd op last van de Synode van Middelburg de naam gewijzigd in *Christelijke Gereformeerde Gemeente te Waddinxveen*[2]. Pas in 1892, na het samengaan met de *Nederduitse Gereformeerde Kerken*[3] ontstond de kerkelijke stroming die *Gereformeerde Kerken in Nederland* is gaan heten en kreeg Waddinxveen zijn eigen gereformeerde gemeente.

Het begin

In 1866 kreeg Waddinxveen zijn eigen *Christelijke Afgescheidene Gereformeerde Gemeente* die ging kerken in de voormalige hervormde pastorie aan de Kerkweg. Het was ouderling (en bakker) Cornelis van der Star die in 1866 het pand kocht voor fl. 2.881,76 en het vervolgens aan de nieuwe kerkgemeenschap verhuurde voor fl. 132,15 per jaar 'zoolang zij in staat is dezelve op te brengen'. Ook de verbouwing en inrichting tot kerk werd door Van der Star betaald evenals de aanschaf van een kasboek en een kanselbijbel. De huur werd hierdoor wel met fl. 29,95 verhoogd.
Al in 1869 werd de kerk 'vergroot en vernieuwd'. De woning die onderdeel uitmaakte van het gebouw en pastorie werd genoemd, is toen bij de kerk getrokken waardoor er in de kerkzaal meer ruimte kwam. Ten westen van de kerk werd een nieuwe pastorie gebouwd waarvan de eerste steen op 5 december 1907 werd gelegd.
De pas benoemde predikant, ds. Raman, vond het geen goed idee dat de kerk eigendom was van een broeder. Daarom kocht de kerkenraad het gebouw voor het bedrag dat Van der Star er voor had betaald. Maar dat geld was er natuurlijk helemaal niet. Daarom werd de koopsom omgezet in een hypotheek die werd verleend door Van der Star.

Gereformeerde groei

De in 1892 ontstane Gereformeerde Gemeente had aanvankelijk slechts honderd leden. Nogal wat leden van de *Christelijke Gereformeerde Gemeente*

[1] *De Christelijke Afgescheiden Gemeenten was een gereformeerd-protestants kerkverband in Nederland ontstaan na de Afscheiding in 1834 van de Hervormde Kerk.*
[2] *De Christelijke Gereformeerde Kerken (CGK) vormen sinds 1892 een kerkgenootschap binnen het protestantisme in Nederland en zijn voortgekomen uit een afscheiding van de hervormde kerk in 1834.*
[3] *De Nederduitse Gereformeerde Kerken is de kerkelijke stroming die in 1886 is ontstaan tijdens de Doleantie, als afscheiding van de Nederlandse Hervormde Kerk.*

HGW_3-2026.indd 17 30-08-26 12:53

te Waddinxveen hadden zich namelijk niet aangesloten bij de gereformeerde gemeente en gingen verder als *Christelijke Afgescheiden Gemeente te Waddinxveen*. Zij bouwden later een eigen kerk in de Dorpstraat.
Maar in het begin van twintigste eeuw groeide de *Gereformeerde Gemeente*, onder meer door de groei van de bevolking als gevolg van de toenemende industrialisatie. Uit het hele land werden werknemers aangetrokken, waaronder ook vele die lid waren of werden van de Gereformeerde Kerk. Het bestaande kerkgebouw raakte zo overvol.

Een nieuw gebouw?

Er moest dus een nieuw gebouw komen. Maar de hypotheek op het huidige gebouw was nog lang niet afgelost en de *Gereformeerde Gemeente* zat niet in de slappe was. Toch kwamen er giften binnen voor een mogelijk nieuw kerkgebouw. Zo lag er in juli 1912 een gift van maar liefst fl. 600,- (een enorm bedrag, zeker in die tijd) bestemd '*voor de bouw van een nieuwe kerk*' in de collectezak. Het geld werd gestort in het inderhaast opgericht bouwfonds. Daarna druppelden er af en toe wat giften binnen die samen onvoldoende waren om een nieuw kerkgebouw te financieren.
Op 4 februari 1914 werd een speciale kerkenraadsvergadering gehouden over de bouw van een nieuwe kerk. Aan het eind van de bespreking concludeerde de kerkenraad dat het wel mogelijk was een nieuwe kerk te bouwen maar dat het grote offers zou vragen. Er kwam een negenkoppige '*Commissie van bijstand en advies tot het bouwen ener nieuwe kerk*'. Een paar maanden later was het bouwfonds met fl. 7.000,- gevuld.
De Eerste Wereldoorlog (1914-1918) gooide echter roet in het eten. Wel werd er onderzoek gedaan naar de mogelijke locatie en werden drie opties onderkend: de plek waar de in 1838 afgebroken oude kerk had gestaan, een plek aan de Brugweg en naast het gebouw van de toenmalige mulo aan de Kerkweg. De locatie naast de mulo kreeg al snel de voorkeur vanwege de centrale ligging tussen de 'Brug' en het 'Oude Dorp'.

De Kruiskerk

De bouw had nogal wat voeten in aarde. De bedoeling was dat de Waddinxveense architect Pieter Dirk Stuurman die voor zijn rekening zou nemen. Maar enkele leden van de bouwcommissie maakten bezwaar tegen Stuurman als architect. Het bezwaar betrof niet zijn deskundigheid maar het feit dat hij geen lid was van de Gereformeerde Kerk. Alleen een gereformeerde architect kon volgens de bezwaarmakers een gereformeerde kerk bouwen. Ze brachten de zaak daarom voor de classis[4] (Gouda). De sinds 1907 in Waddinxveen staande ds. J.J. Wielenga was zo teleurgesteld over het verloop van het bouwproces dat hij vertrok naar Alblasserdam. De classis benoemde een commissie onder leiding van de jongste predikant van de classis, ds. Kalkman, predikant te Krimpen aan de Lek. Zijn negatief onderzoeksrapport 'wemelde van eenzijdigheden' volgens de teleurgestelde kerkenraad. Kalkman gaf later toe dat hij als 'jong predikant van al zulke dingen niet het minste verstand had'. De kerkenraad legde het rapport naast zich neer en gaf Stuurman de opdracht voor het ontwerp.
Het gebouw kreeg veel waardering van zowel binnen als buiten de kerkelijke gemeente. Een latere reactie: "Welk een inspanning moet dat geweest zijn voor een betrekkelijk kleine gemeente om zulk een monumentaal gebouw te bouwen in het centrum van de gemeente! Vooral als we denken aan het dorp uit die tijd, was dit bouwwerk verreweg het fraaiste van de hele omgeving. In strakke lijnen opgetrokken, naar de stijl uit deze jaren, consequent doorgevoerd, ook in de details, gaf het aan het geheel een massieve indruk."
Een comité, bestaande uit drie gemeenteleden, organiseerde een financiële actie, zodat in een paar weken het geld bijeengebracht werd om een nieuw orgel in de kerk te plaatsen! Een luidklok met uurwerk werd geschonken door dokter Paul. Burgemeester Troost zorgde voor de gordijnen. En op 17 september 1925 kon de nieuwe kerk, die de naam Kruiskerk kreeg, in gebruik worden genomen.

De Kruiskerk (ingekleurd door Dick-Jan Thuis).

[4] *Een classis is een vergadering van een aantal protestants gereformeerde kerken in de nabije regio. Zij vormt het laagste bovengemeentelijke bestuursniveau.*

Het Trefpunt in verschillende jaren.

Bij de achteruitgang van de kerk, naast de toenmalige kosterswoning, werd een houten paardenstal gebouwd. De notabelen en herenboeren, die te paard naar de kerkdiensten gingen, konden daar hun paard stallen.
Aan de oostzijde van de kerk werd in 1929/1930 een pastorie gebouwd waar in 1930 de pas geïnstalleerde ds. Smidt kon wonen.
De functie van het huis als pastorie eindigde in 1968. In dat jaar werd de woning formeel overgedragen aan de gemeente Waddinxveen. Het gebouw is nog tot 1981 in gebruik geweest als woonhuis en toen gesloopt voor de destijds voorgenomen verdere uitbouw van de Passage, die uit het midden van de jaren zeventig stamt.

Galerijen en Trefpunt

In 1937 kon achter de kerk een stuk grond gekocht worden, met de bedoeling er ooit een verenigingsgebouw te stichten. Maar de opbrengst van de collectes voor dit doel viel tegen. Daarom werd een *Verjaringsfonds* opgericht dat het bouwfonds een extra impuls gaf.
Maar het steeds groter wordende ruimtegebrek in het kerkgebouw kreeg voorrang. Het aantal zitplaatsen moest nodig worden uitgebreid, een uitbreiding die werd gerealiseerd door het aanbrengen van twee galerijen. Die werden in 1938 in gebruik genomen.
Pas in 1950 is op de aangekochte grond achter de kerk een verenigingsgebouw gesticht dat is gelegen aan de Stationsstraat. Het gebouw kreeg de naam *Het Trefpunt*. Het is enkele keren verbouwd. Het heeft na verdere verbouwingen twee gescheiden functies gekregen: rouwcentrum en zalencentrum. In 1992 is *Het Trefpunt* verkocht.

Oorlogstijd

In februari 1943 werd de luidklok in opdracht van de Duitse bezetter uit de toren gehaald. Maar in 1949 werd een nieuwe klok in de toren geplaatst met daarop een gedicht van de heer Van Dam dat luidde:

1943- 1949

De vijand kwam
De vijand nam
De klok uit deze toren
God sloeg met kracht
Des vijands macht
Lof doe ik nu horen

Een belangrijke gebeurtenis voor de landelijke Gereformeerde Kerk was de kerkscheuring in 1944 die *Vrijmaking* is gaan heten. Maar die ging aan Waddinxveen grotendeels voorbij. Veel Waddinxveense gereformeerden waardeerden *dr. K. Schilder* (1890-1952), hoogleraar in Kampen. Maar het enthousiasme bekoelde toen duidelijk werd dat zijn verzet tegen de synodebesluiten over onder meer de betekenis van de doop, op een kerkscheuring zou uitlopen. De Gereformeerde Kerk te Waddinxveen toonde zich in die jaren eensgezind. Hoewel meerdere kerkenraadsvergaderingen aan de problemen gewijd werden kon de kerkenraad telkens tot één gezamenlijke beleidslijn besluiten. Een bijeenkomst hierover, waarbij gemeenteleden vragen konden stellen, werkte eraan mee dat de gemeente een eenheid bleef.
Eerst op 1 september 1986 werd vanuit Gouda in Waddinxveen een *Gereformeerde Kerk (Vrijgemaakt)* geïnstitueerd.

De afbraak van de toren.

Afbraak toren

In de jaren '70 werd vastgesteld dat de toren van de *Kruiskerk* ernstige schade had opgelopen door weersinvloeden. De kosten van herstel waren zo hoog dat daarvan werd afgezien. De toren werd gesloopt en aan de voorzijde van het gebouw kwam een uitbouw die geschikt moest zijn als garderobe en ontvangstruimte. De klok kreeg een plaats aan de voorgevel. Voordien waren de in 1938 gerealiseerde galerijen al verwijderd.

Pieken en dalen

Na de oorlog kreeg de Gereformeerde Kerk te maken met leden die emigreerden. Hierdoor zakte het ledental in 1951 onder de duizend, maar dat ging daarna geleidelijk weer omhoog. Dat was niet alleen het gevolg van de naoorlogse geboortegolf maar ook van de omvangrijke nieuwbouw. Die zorgde voor een grote toestroom van buitenaf.
In 1962 waren er al meer dan dertienhonderd gemeenteleden, in 1966 waren dat er meer dan achttienhonderd.
Dat betekende dat de *Kruiskerk* aan de Passage te klein werd en er een tweede kerk moest komen. Dat werd de *Ontmoetingskerk*. Die werd samen met de rooms-katholieke parochie gebouwd, een unicum, en kwam in 1968 gereed.
In het begin van de jaren 70 kreeg de *Gereformeerde Kerk* te maken met een sterke teruggang in het ledental en in het midden van de jaren tachtig werd duidelijk dat met één kerkgebouw kon worden volstaan. Na veel discussie werd besloten de Kruiskerk af te stoten en de *Ontmoetingskerk* te handhaven.

Verkoop

Veel gemeenteleden hadden het er erg moeilijk mee om van de vertrouwde Kruiskerk afstand te doen. Bij veel belangrijke momenten in hun leven - doop, huwelijk, belijdenis en kerkgang - had dit kerkgebouw een belangrijke functie vervuld. De noodzaak van een gezonde financiële situatie woog echter het zwaarst. Op zondag 28 juni 1992 vond de laatste kerkdienst in de Kruiskerk plaats. De kerk werd in datzelfde jaar verkocht aan de *Gereformeerde Kerk Vrijgemaakt* (sinds 2023 *Nederlandse Gereformeerde Kerk*), dat de Kruiskerk sindsdien gebruikt voor de erediensten.
In 2025 had de Waddinxveense gemeente van de *Nederlandse Gereformeerde Kerk* ongeveer achthonderd, leden afkomstig uit Waddinxveen, Boskoop en Zevenhuizen.**>**

Bronnen onder meer:

K.F.W. Groeneweg en Y.J. van der Honing, *De Gereformeerde Kerk te Waddinxveen*. Het Dorp Waddinxveen, jaargang 17, editie 1, maart 2009
A. den Boer, *Afgescheiden eerste steen. Het Dorp Waddinxveen*, jaargang 23 editie 4 2015.
www.gereformeerdekerken.info (website over de landelijke en regionale geschiedenis van de Gereformeerde Kerken in Nederland): *De Gereformeerde Kerk te Waddinxveen*.

Verenigingsnieuws

Van de voorzitter

Negentig jaar Hefbrug

Begin dit jaar vroeg ik mij af waarom ik nog nergens berichten of oproepen had gezien over de verjaardag van onze Hefbrug. Want op 8 juli 1936 was de opening en dus is hij in 2026 negentig jaar oud geworden. Ik had die vraag niet hoeven stellen want inmiddels worden we overladen met activiteiten die met de Hefbrug te maken hebben.
Ons Genootschap heeft twee exposities ingericht, een in de Oudheidkamer (tot en met september 2026 te zien) en een in De Kroon (tegenover de balie van de bibliotheek).
De Waddinxveense Kunst Kring heeft een expositie met als thema de Hefbrug. Kunstenaars hebben zich helemaal kunnen uitleven op dit onderwerp.
Tijdens *WadCultureel* is de Hefbrug het thema voor de beeldende kunstenaars die dan hun kunnen laten zien.
En onze Hefbrug is natuurlijk monumentaal, door bijna net zoveel mensen geprezen als verguisd. Eerlijk gezegd, ook ik heb tijden gekend dat ik nog liever vandaag dan morgen de Hefbrug vervangen zag worden door een klapbrug. Zo'n brug is niet alleen veel goedkoper in onderhoud maar ook veel sneller in gebruik. Nóg liever zag ik een tunnel onder de Gouwe. In ieder geval probeerde ik de Hefbrug zoveel mogelijk te mijden en via de Coenecoopbrug de Gouwe te passeren.
Maar nu denk ik er anders over. Ik ben niet alleen ouder geworden maar inmiddels ook voorzitter van het Historisch Genootschap. En als voorzitter mag je natuurlijk geen kwaad spreken over dit veel besproken monument. Tegenwoordig blijf ik rustig voor de geopende Hefbrug wachten, zonder me op te winden. Ik kijk dan rustig om mij heen en zie de monumentale Brugkerk naast de foeilelijk gestileerde Hefbrug en vind ze eigenlijk allebei mooi. Het klopt dus echt: wijsheid komt met de jaren.

Ten slotte nog een korte terugblik op de lezing die uw voorzitter op 12 augustus in het Anne Frankcentrum mocht houden over de geschiedenis van Waddinxveen. De verwachtingen over het aantal toehoorders waren niet al te hoog gespannen, zo midden in de vakantie, maar de zaal vulde zich met meer dan honderd geïnteresseerden. Velen waren afgekomen op de foto in *Hart van Holland* van voddeman Leen Rip en het verhaal dat daarbij hoorde. Leen Rip kreeg die ochtend postuum een daverend applaus!
Wat daarvan de reden was? Daarover later meer!

Henk de Bas, voorzitter.

Schenkers

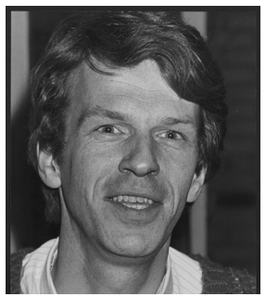
Mevr. Bos, dhr. Buitendorp, Willem Benders, Rob van der Voort, Dirk Kaptein, fam. Verbaas, Henk Groen, Van den Berg, Marian Neven, Wijkgemeente 't Spectrum van de Protestantse Gemeente Waddinxveen, Kora Geluk-Kloosterman, Boekhandel Burger, fam. Uittenbroek, Bastienne Prins.

De Hefbrug in al zijn glorie.

Bovenaanzicht van de Hefbrug in oostelijke richting, vermoedelijk jaren '90.

Correctie

In de vorige editie stond bij deze foto een verkeerd bijschrift. Het goede is: Paul van Gessel, raadslid PSP, 1986. Bron: Martin Droog via SAMH.

TREEP

installatietechniek

Waar staan wij voor.

Treep Installatietechniek te Waddinxveen is een erkend installatiebedrijf met meer dan 25 jaar ervaring in de markt voor installatietechniek. Wij staan voor vakmanschap en uitstekende service. Dit vertaald zich in een team van zeer bekwame monteurs met alle technologische kennis. Naast de werkzaamheden rondom centrale verwarming zijn wij tevens actief in het vervangen van dakgoten, rioleringswerk, het plaatsen en renoveren van badkamers en sanitair.

erkend Vaillant dealer

Ook voor alle andere merken CV ketels doen wij onderhoud tegen zeer gunstige prijs!

Treep Installatietechniek
Brugweg 66
2741 KZ Waddinxveen

0182 - 631746

www.treepinstall.nl
info@treepinstall.nl

"Bij Treep Installatietechniek draait alles om kwaliteit en uitstekende service..."

CV-ketels | Onderhoud | Loodgieterswerk

DE MAKELAAR VAN NU... MET EEN SCHAT AAN ERVARING

NVM

WWW.DEPATER.NL

DE PATER
MAKELAARDIJ

GOUWELUX ZONWERING

ALLES VOOR BINNEN- EN BUITENZONWERING

Al meer dan 30 jaar de zonweringspecialist van Waddinxveen!

Zonneschermen - Rolluiken
Screens - Vaste overkappingen
Pergola zonwering
Markiezen - Buitenjaloezieën
Horren - Doeken
Binnenzonwering - Gordijnen
Shutters - Reparaties

'Kom langs op afspraak in onze vernieuwde showroom'

GOUWELUX ZONWERING COENECOOP 144C WADDINXVEEN
(BIJ DE AUTOBOULEVARD) TELEFOON: 0182 - 63 50 94 (ma t/m zat)
WWW.GOUWELUX.NL OPENINGSTIJDEN SHOWROOM:
Woe t/m Vrij van 9.00 tot 17.00 uur - Zaterdag van 10.00 tot 16.00 uur

Premium Dealer Sunmaster | somfy | Luxaflex | TOPPOINT

BREMMER

SCHOENEN | VOETZORG | TASSEN

WWW.BREMMERSCHOENEN.NL

Kerkweg Oost 173-177 | 2741 HD | Waddinxveen
Diezerkade 4 | 8021 CW | Zwolle

Vrienden van het Historisch Genootschap Waddinxveen

Houtex

Van Stijn Beheer BV

H.C.J. de Bas

R.J. den Boer

J.C. van der Maas

W.J. Hoobroeckx

Autobedrijven Boonstoppel

Van Leeuwen Beheer

F.M. van Tol

J. van Tol

A. Broer

Dierenartspraktijk Baas

J. de Rooij

D.C. van Doorn

Bureau voor Bouwkosten

J.I.M. van Vliet

B.F. Boonstoppel

F. Versluis

A.J. van der Breggen

Marius G.A. Verboom

Dungaree Planontwikkeling

Top-Consultants West B.V.

Van Berkesteijn Holding BV

M.C. Broer

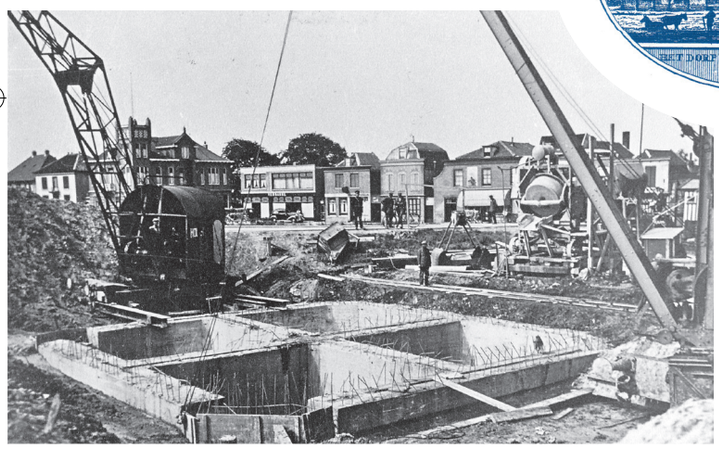
HET DORP WADDINXVEEN

DE PARELPAGINA

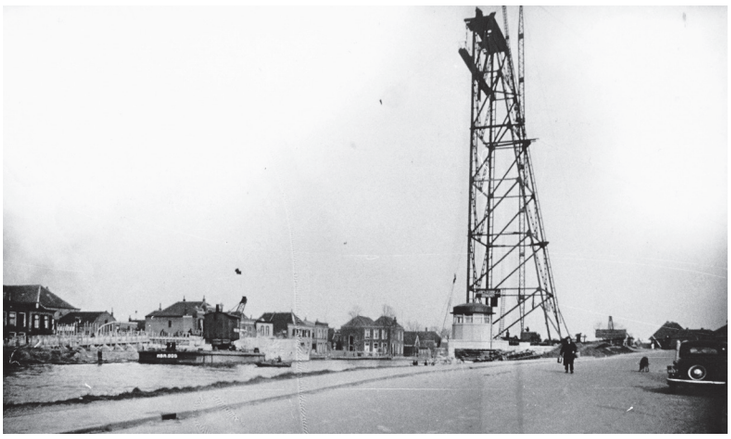
De bouw van de Hefbrug begint

https://www.facebook.com/WaddinxveenParelAanDeGouwe